Fordítástudomány (2026) 28. évf. 1. szám. 63–78. DOI: https://doi.org/10.35924/fordtud.28.1.2

A bírósági és hatósági tolmácsok képzése perszimulációk bevonásával

Eszenyi Réka[1], Puklus Márta[1]

[1.] ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem, BTK, Fordító- és Tolmácsképző Tanszék

Kivonat: Tanulmányunkban a bírósági és hatósági tolmácsok magyarországi képzését mutatjuk be, különös hangsúlyt helyezve a tantermi munkát kiegészítő új elemre, az Országos Bírósági Hivatal Magyar Igazságügyi Akadémiájának (OBH MIA) közreműködésével megvalósuló perszimulációkra, amely a bírósági tárgyalások megfigyelése mellett a szakma valós színterével és felhasználóival folytatott együttműködés egy formája. A bemutatott jó gyakorlat keretében az ELTE Fordító- és Tolmácsképző Tanszékének (FTT) bírósági és hatósági tolmácsképzése csatlakozott az OBH MIA civilisztikai és büntető tárgyalásvezetési gyakorlataihoz, amelyeket bírósági titkárok számára szerveznek. Ezekre az alkalmakra az intézmény autentikus tárgyalótermeiben kerül sor, eredeti jogesetekre és azok anyagaira építve, tapasztalt bíró tréner vezetésével. A tárgyalások szereplőit – a bírót, az alperest és felperest, a védőt, a tanúkat, valamint büntetőügyekben az ügyészt és a vádlottat – a bírósági titkárok játsszák el. Hallgatóink a szimulált tárgyalásokba a tolmács, illetve az idegen nyelvű tanú szerepében kapcsolódhatnak be, kvázi valós körülmények között gyakorolva jövőbeli szakmájukat. A perszimulációkban eddig két alkalommal, három nyelven – angolul, németül és bolgárul – vett részt a képzés, kifejezetten pozitív tapasztalatok mellett, kollegiális légkörben. Ezek az alkalmak kiváló lehetőséget biztosítanak a tantermi képzés során elsajátított ismeretek kvázi éles helyzetben történő alkalmazására, a bírósági és hatósági tolmácsoláshoz szükséges elméleti és gyakorlati tudás elmélyítésére, valamint a tolmácsoláshoz szükséges kompetenciák célzott fejlesztésére. A tanulmány a képzés magyarországi kontextusából kiindulva bemutatja a bírósági tolmácsoláshoz szükséges kompetenciákat, azok fejlesztésének lehetőségeit tantermi és tárgyalótermi szituációkkal, és javaslatokat tesz további kutatási irányokra.

Kulcsszavak: bírósági és hatósági tolmácsolás, perszimuláció, tárgyalásvezetési gyakorlat, tolmácskompetenciák, kompetenciafejlesztés

1. Bevezetés

Az ELTE FTT 2014 óta működtet akkreditált bírósági és hatósági tolmács szakirányú továbbképzést (Horváth 2014). A képzés létrejöttének egyik fontos apropóját

Eszenyi Réka: eszenyi.reka@btk.elte.hu • https://orcid.org/0000-0003-2194-7562;
Puklus Márta: puklusmarta@gmail.com • https://orcid.org/0009-0001-5732-3885

az Európai Parlament és a Tanács 2010/64/EU irányelve adta, amely a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogot szabályozza. Az irányelv előírja, hogy a tagállamok biztosítsák a gyanúsítottak és vádlottak számára a megfelelő minőségű tolmácsolást és fordítást az eljárás teljes időtartama alatt annak érdekében, hogy megértsék az ellenük folyó eljárást, és hatékonyan gyakorolhassák védelemhez való jogukat.

Az irányelv hangsúlyozza továbbá, hogy a tolmácsolás és fordítás minőségének olyannak kell lennie, amely ténylegesen garantálja a tisztességes eljárást. Ennek érdekében a tagállamokat arra ösztönzi, hogy törekedjenek a megfelelő képesítéssel rendelkező, független fordítók és tolmácsok hivatalos jegyzékének létrehozására, amely a hatóságok és jogi képviselők számára hozzáférhető. Az irányelv kitér arra is, hogy biztosítani kell az eljárást annak megállapítására, mikor van szükség tolmács vagy fordító igénybevételére, valamint előírja a tolmácsok és fordítók titoktartási kötelezettségét.

Az ELTE FTT szakirányú továbbképzése[1] e követelményekhez illeszkedve járul hozzá a megfelelően képzett bírósági és hatósági tolmácsok utánpótlásához, és ezáltal az uniós irányelv hazai gyakorlati megvalósításához. A képzés elindításának másik fontos apropója a közel-keleti és más fegyveres konfliktusok nyomán megindult migráció volt, amelynek első jelentősebb hullámai 2015 körül érték el Közép-Európát, így Magyarországot is, amely több szomszédos ország irányában a schengeni térség és az Európai Unió külső határát alkotta.

A képzés diplomával és erős (C1-es szintű) nyelvtudással rendelkező jelentkezőket vár, megfelelő számú jelentkező esetén bármely nyelvből. A kétféléves képzés a tanszék keretein belül többek közt tolmácsolási és terminológiai gyakorlatból, valamint a bírósági tolmácsolás elméletébe bevezető előadásból áll. Tanulmányunkban a bírósági és hatósági tolmácsok kompetenciáinak áttekintését követően szeretnénk bemutatni egy tantermen kívüli részét a képzésnek: az OBH MIA-val közösen végzett perszimulációkat, amelyben hallgatóink idegen nyelvű tanú–tolmács párokban próbálhatják ki magukat. A kvázi éles perszimulációkat a nemzetközi szakirodalom is javasolja a bírósági tolmácsok képzésében és vizsgáztatásában (Mikkelson 2016, Kadrić 2021).

2. Bírósági és hatósági tolmácsolás Magyarországon

A bírósági tolmácsolás nehézsége többek között abban rejlik, hogy a tolmácsnak a jog formalizált keretei között kell megbirkóznia az élőbeszéd nyelvi közvetítésének kihívásaival. Kötöttek a keretek (Csörgő 2020: 185), hiszen meghatározott az időpont, a tárgyalóterembeli elhelyezkedés, a tárgyalás menete (Bakó 2025) és a tárgyaláson részt vevők szerepe is (Puklus 2020: 198). A tolmáccsal szemben elvárás a jogi szakkifejezések ismerete, az eljárásjogi ismeretek, az alkalmazkodás a hierarchikus jogi

[1] https://languages.elte.hu/birosagieshatosagitolmacs

struktúrákhoz. Mindezeken felül a rugalmasság is fontos, mivel a mindennapi élet különböző területeit érintheti egy adott bírósági ügy (pl. fogorvosi műhiba, gyermekelhelyezés, ittas járművezetés stb.), és váratlan helyzetek is adódhatnak, ha például az idegen nyelvű fél a tolmács számára idegen nyelvváltozatot használ, vagy ha a felek indulatos szóváltásba keverednek. A tolmácsolási módok is különbözőek. Egyetlen tárgyaláson szükség lehet több tolmácsolási módra: a periratok ismertetésekor a fülbesúgásra (vö. Eszenyi 2020), a felek meghallgatásakor vagy kihallgatásakor konszekutív tolmácsolásra (Szabari 1999, G. Láng 2002), a szakértői vélemények és egyéb dokumentumok felolvasásakor pedig blattolásra is (vö. Csizmazia 2020).

Magyarországon idén 40 éves a szakfordításra és tolmácsolásra vonatkozó 24/1986. (VI. 26.) MT rendelet (vö. Bakó 2025: 33, Balogh és Eszenyi 2025: 10, Puklus 2025: 73). Ebben mindössze annyi szerepel a bíróságon vagy más hatóságnál tolmácsolást vagy szakfordítást végzőkkel kapcsolatban, hogy őket titoktartási kötelezettség terheli. Ennek a rendeletnek a 7/1986 (VI. 26.) IM végrehajtási rendeletében találjuk az alábbi paragrafust a bíróság előtti tolmácsolási feladat elvégzéséről:

> 6. § (1) A budapesti székhelyű bíróságnál, ügyészségnél, valamint nyomozó hatóságnál (a továbbiakban együtt: bíróság) a tolmácsolást az OFFI látja el.
> (2) Ha az OFFI-nak a szükséges nyelvben jártas tolmácsa nincs, továbbá a nem budapesti székhelyű bíróságnál a tolmácsolásra a bíróság illetékességi területén a szakigazgatási szervnél nyilvántartott tolmácsot kell kirendelni.
> (3) Ha az (1)–(2) bekezdés alapján a tolmácsolás nem biztosítható, annak ellátására a szükséges nyelvben jártas más alkalmas személyt kell kirendelni.
> (4) Ha a nem budapesti székhelyű bíróságnál a tolmácsolás szakképzett tolmács vagy más alkalmas személy kirendelésével nem biztosítható, az OFFI bármely bíróságnál köteles a tolmácsolást ellátni.

Bár az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda (OFFI) azóta, 2024. október 16-án egybeolvadt a Magyar Közlöny Lap-és Könyvkiadó Kft.-vel, és az Igazságügyi Minisztérium mint tulajdonosi joggyakorló által létrehozott új társaság elnevezése Magyar Közlönykiadó és Igazságügyi Fordítóközpont Zrt. (MKIFK), az 1986-ból származó elavult rendeletek továbbra is hatályosak. A végrehajtási rendelet 6. § (2) pontjában nehezen értelmezhető a szakigazgatási szervnél nyilvántartott tolmács fogalma, mert manapság ugyan léteznek nem hivatalos listák egyes bíróságoknál, hatóságoknál és a tolmácsokat kirendelő irodáknál is, de ezek nem tekinthetők hivatalos névjegyzéknek. A korábbi nyilvántartás megszűnt (43/2009. (IX. 22.) IRM rendelet), 2009 óta nem adnak ki a hatóságok tolmácsigazolványt, és azóta nem készült hivatalos névjegyzék sem a szakképzett tolmácsokról, sem a bírósági és hatósági tolmácsokról (vö. Balogh-Eszenyi 2025:11, Puklus 2025:109, Ugróczky 2024), bár az azelőtt kiadott tolmácsigazolványok változatlanul tolmácsolás végzésére jogosítanak. A bírósági tárgyalásokon manapság tehát a tolmácsigazolványt vagy a szakképzettséget igazoló oklevelet (diplomát) kérheti el a tolmácstól a tárgyalást vezető bíró.

Szintén 40 éves a 7/1986. (VI. 26.) MM rendelet a szakfordító és tolmácsképesítés megszerzésének feltételeiről, amelyben a szakfordító, szakfordító-lektor, tolmács, szaktolmács és konferenciatolmács kategóriák jelennek meg. A bírósági és hatósági tolmács nem szerepel külön kategóriaként (vö. Balogh és Eszenyi 2025: 10) annak ellenére, hogy a bírósági tárgyalóteremben vagy más hatóságoknál megbízást teljesítő tolmácsok feladata nagyon összetett.

A következőkben röviden megvizsgáljuk, milyen törvényes lehetőségei vannak a tolmácsnak előre betekinteni az ügy irataiba, és a valóságban mennyiben tud élni ezzel a joggal. A bíróság előtt megjelenő idegen nyelvű félnek joga van ahhoz, hogy az anyanyelvét használja. Magyarországon ezt a jogot az eljárási törvények rögzítik. A 2018. január 1-jén hatályba lépett, 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról (Pp.) szerint a bírósági eljárás nyelve a magyar (113. § (1) bekezdés). A törvény 61. §-a rendelkezik a tolmács és fordító bevonásáról is:

> 61. § [Tolmács és fordító]
> (1) A bíróság tolmácsot, jelnyelvi tolmácsot (a továbbiakban együtt: tolmács), illetve fordítót rendel ki, ha a 113. §-ban foglalt jogok érvényesülése érdekében vagy egyébként e törvénynek a nyelvhasználattal kapcsolatos rendelkezése értelmében szükséges.
> (2) Ha jogszabály eltérően nem rendelkezik, a kirendelt tolmácsra és fordítóra e törvény kirendelt szakértőre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

A Pp. az iratbetekintésre jogosultak körébe tartozónak tekinti a szakértőt (162. §), melyből az következik, hogy – mivel a fenti 61. § (2) szerint a kirendelt tolmácsra a Pp. kirendelt szakértőre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni – tehát az iratbetekintés joga a tolmácsot is megilleti. A Pp.-hez hasonlóan fogalmaz a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) is a tolmács szakértői jogállását illetően:

> 201. § (1) A szakértőre vonatkozó rendelkezések a tolmácsra is irányadók azzal, hogy tolmácsként a jogszabályban meghatározott feltételeknek megfelelő személy vehető igénybe. Ha ez nem lehetséges, eseti tolmácsként kellő nyelvismerettel rendelkező más személy is kirendelhető. Tolmácson a szakfordítót is érteni kell.

Ugróczky (2024) szerint azonban a tolmács és a szakértő jogállása csak látszólagosan hasonlítható össze. Perbeli feladatuk és szerepük is különbözik: míg a szakértő többnyire előzetesen készíti el és foglalja írásba a szakvéleményét, addig a tolmács a helyszínen, az adott tárgyalás során ülteti át a másik nyelvre mindazt, ami elhangzik. A szakértőtől érdemi döntést várnak el az adott szakterületen felmerülő kérdésben. A tolmácsnak viszont nem szabad véleményt nyilvánítania, az ő feladata, hogy elősegítse a kommunikációt, ezáltal biztosítva az idegen nyelvű fél nyelvhasználati jogait. A tolmácsolási tevékenység tehát sok szempontból eltér az igazságügyi szak-

értők tevékenységétől, de ettől függetlenül a tolmácsot is szakértőként idézik Magyarországon a tárgyalásra, és rá a szakértőkre vonatkozó rendelkezések irányadók. A jogszabályban előírt iratbetekintési joggal ugyanakkor gyakran nem élhet (erről lásd Bakó 2025, Ugróczky 2024 és Puklus 2025), mert a tolmácsot kirendelő végzésben erre nem biztosítanak számára lehetőséget. Bakó (2025: 34) megjegyzi azt is, hogy míg az igazságügyi szakértőkre külön törvény vonatkozik (a 2016. évi XXIX. törvény), addig a tolmácsokra csak a fent idézett rendeletek.

Horváth (2013) a tolmácsok nyelvi szakértői szerepét hangsúlyozza: kommunikációs szakemberként döntést hozhatnak például arról, hogy milyen tolmácsolási módot alkalmaznak, és érdemes megbízni bennük a nyelvi megformálás terén vagy az esetlegesen lefordíthatatlan kulturális elemek átültetésekor (Horváth 2013: 34). Csörgő szerint a félreértések elkerülése érdekében a bírósági tolmácsnak kultúraspecifikus adaptációt kell végeznie, amely során az elhangzottakat elemzi, értelmezi és érthető célnyelvi formába önti, ami viszont aggályos is lehet, hiszen az értelmezés nem a tolmács, hanem a bíróság feladata (Csörgő 2013: 57).

A leendő bírósági tolmácsok számára is fontos, hogy a deklaratív tudásuk részeként tisztában legyenek a rájuk vonatkozó jogszabályokkal, és megfelelően el tudják látni feladatukat, azaz lehetővé tegyék a kommunikációt az eltérő nyelvet beszélő felek között a tárgyalóteremben (Horváth 2013: 36). Az egyes ügyekre való felkészülés fontos része lehet az iratbetekintés, a peranyag előzetes megtekintése, ezért a tolmács ezt előre kérheti is, és ha nincs törvényes akadálya, a bíró ezt nem tagadja meg. A gyakorlatban azonban ezek a lépések ritkán valósulnak meg (vö. Müller 2017, Tóth 2017), a bíró nem kezdeményezi, és többnyire a tolmács vagy a kirendelő fordítóiroda sem. A következő fejezetben azt tekintjük át, hogy a bírósági tolmácsnak ideális esetben milyen kompetenciákkal, készségekkel és ismeretekkel kell(ene) rendelkeznie.

3. A bírósági és hatósági tolmács kompetenciái

Ahhoz, hogy a fent említett elvárásoknak a bírósági tolmács meg tudjon felelni, kétféle tudással kell rendelkeznie: deklaratív és procedurális tudással (Horváth 2013, 35–39, Csörgő 2020: 182). Ezeket az 1. táblázat foglalja össze:

1. táblázat: A bírósági tolmács kompetenciái (Csörgő 2020: 182)

deklaratív tudás			**procedurális tudás**
nyelvtudás	**alkalmazott nyelvészeti diszciplínák**	**háttérismeretek**	**tolmácsolási készségek**
általános nyelvi kompetencia	nyelvészeti alapismeretek	jogi ismeretek	konszekutív tolmácsolás
szaknyelvi kompetencia	terminológiai ismeretek	pszichológiai ismeretek	blattolás
nyelvi automatizmusok	interkulturális kommunikáció	helyszín, forgatókönyvek, etikett	fülbesúgás

Az információk elraktározását, rendszerezését jelentő deklaratív tudáson belül – ahogyan konszekutív vagy szinkrontolmácsolás esetén bármilyen más tolmácsolási kontextusban is – elengedhetetlenül fontos a kiemelkedő nyelvi kompetencia. A bírósági környezetben ezenfelül szükséges a jogi szaknyelv ismerete is: ez nem azt jelenti, hogy a bíróságon nyelvi közvetítőként jelen lévő tolmácsnak jogi végzettséggel kell rendelkeznie, és a célnyelvi ország teljes jogrendszerét ismernie kell. Hasznos viszont, ha el tud igazodni a fontosabb eljárásjogi törvényekben, ha megismerkedik a polgári és a büntetőeljárások tárgyalásainak részeivel és menetével (vö. Bakó 2025).

A jogi ismeretek háttérismeretként fontos szerepet játszanak abban is, hogy a tolmács alaposan fel tudjon készülni az adott ügy tárgyalására. A rendszerezett anyanyelvi és a magas szintű idegen nyelvi ismereteken túl nyelvészeti alapismeretek is elvárhatók a bírósági tolmácstól: ismerje azokat a nyelvészeti alapfogalmakat, amelyek segítik a munkáját. Azt is érdemes tudnia a tolmácsnak például, hogy miért fontosak a deiktikus elemek, a kontextustól függő viszonyítási pontok, vagyis azok a nyelvi eszközök, amelyek jelentése csak az adott beszédhelyzet ismeretében határozható meg, mivel a beszélő személyére, a hallgatóra, az időre, a helyre vagy a diskurzus egy elemére utalnak (vö. Laczkó 2021). A szakképzett tolmács az esetek nagy részében egyes szám első személyben tolmácsol, azaz átveszi a beszélő nyilatkozatában szereplő deiktikus elemeket anélkül, hogy eltolná a referenciális központot. Ha nem így tesz, azaz egyes szám harmadik személyben utal a beszélőre, akkor deiktikus eltolódás történik. Ez lehet tolmácsolási stratégia is: előfordul, hogy a tolmács szeretne elhatárolódni a beszélő megnyilatkozásaitól (például egy súlyos büntetőügy esetében) vagy valamilyen interakciós problémára keres megoldást, például többszereplős tárgyaláson nevezi meg a beszélő felet (vö. Németh 2025, Puklus 2025). Tolmácsként terminológiai ismeretekre is szükség van ahhoz, hogy az egyes jogi fogalmak ekvivalenciáját, egyenértékűségét meg tudjuk állapítani, majd meg tudjuk keresni a forrásnyelvi jogi terminusok célnyelvi megfelelőit (Tamás 2017: 21–22). A bírósági tolmácsolás összetett kommunikációs helyzetében nagyon fontos az interkulturális kommunikáció. A tolmácsnak fel kell ismernie a félreértésre esetlegesen

okot adó interkulturális különbségeket (ha egyes kultúrákban másként jelzik az *igen*-t vagy a *nem*-et, másképpen kommunikálnak a nők és a férfiak, stb.), hiszen csak így tudja biztosítani a felek közötti gördülékeny kommunikációt. Ehhez kapcsolódnak az alapvető pszichológiai ismeretek, amelyekre gyakran szükség lehet a szigorú és formális bírósági keretek között: legyen szó gyermek meghallgatásáról vagy erőszak áldozatává vált sértettről, de segítenek abban a helyzetben is, ha a tolmácsnak a gyilkossággal vádolt fél mellett kell elhelyezkednie a tárgyalóteremben. Ilyenkor jelent sokat az, ha a tolmács már rendelkezik helyismerettel, ismeri a bírósági etikettet és a tárgyalások forgatókönyvét.

A bírósági és hatósági tolmács procedurális tudása azokat a tolmácsolási stratégiákat és készségeket jelenti, amelyeket a tolmácsolási megbízás elvégzése során segítségül hívhat. Ide tartozik többek között a különböző tolmácsolási módok ismerete, a megfelelő memória- és anticipációs készség, a gyors helyzetfelismerés, a megfelelő problémamegoldás és a jegyzeteléstechnika is (Csörgő 2020). A következőkben sorra vesszük, hogy a képzésben hogyan lehet minél hatékonyabban fejleszteni ezeket a kompetenciákat.

4. Kompetenciafejlesztés a bírósági és hatósági tolmácsok képzésében

A kétféléves bírósági és hatósági tolmácsképzés különböző módokon járul hozzá a kompetenciák fejlesztéséhez: egyrészt a gyakorlati órákra való felkészüléssel, másrészt az órai tolmácsolási gyakorlatokkal és tárgyalások szimulálásával, továbbá hospitálással, azaz valós bírósági tárgyalások megfigyelésével (Sánchez Baena 2025), és az önálló tanulásra ösztönzéssel (Horváth 2007). Az általános nyelvi kompetencia megléte minimum bemeneti követelmény, hiszen erre a biztos alapra lehet felépíteni a jogi szaknyelvi kompetenciát és sok gyakorlással a bírósági tárgyalások kötött menetének nyelvi automatizmusait. Ahogyan a bevezetésben szerepel, a képzés a tanszék keretein belül többek között tolmácsolási és terminológiai gyakorlatból, valamint *Bevezetés a bírósági tolmácsolásba* elméleti előadásból áll. A tolmácsolási gyakorlat a bírósági és hatósági tolmácsok képzésének, kompetenciafejlesztésének egyik leghangsúlyosabb eleme. Célunk az, hogy minden egyes alkalommal kétszer 90 percben aktívan gyakoroljuk mindhárom tolmácsolási módot: a konszekutív tolmácsolást, a fülbesúgást és a blattolást.

4.1 Tolmácsolási módok a bíróságon

A **konszekutív tolmácsolás** során a tolmács végighallgatja a beszélőt, majd rövidebb megnyilatkozás esetén (1-2 perc) jegyzet nélkül, hosszabb megnyilatkozás esetén

pedig jegyzetek segítségével a másik nyelvre tolmácsolja az üzenetet. Az első eset inkább az **összekötő tolmácsolás** kategóriájába sorolható. Fontos megjegyezni, hogy ezek a tolmácsolási formák időben elnyújtják a kommunikációt, hiszen az üzenet mindkét nyelven elhangzik. Elvárás a professzionális tolmácsoktól, hogy a tolmácsolt üzenet némileg rövidebb legyen, mint az eredeti, esetleg azonos hosszúságú, azonban semmiképp nem hosszabb. Ez a tolmácsolási mód a tárgyalóteremben elhangzó bírói kérdésekre (pl. a tanú adatainak felvétele) adott rövid válaszok tolmácsolására alkalmas. A hosszabb szakaszok tartalomhű tolmácsolása konszekutív módban valósulhat meg, amely során a tolmács a hosszabb megnyilatkozást jegyzetelve hallgatja, és ezek alapján tolmácsolja. Példa lehet erre egy tanú vagy akár egy vádlott meghallgatása során az adott személy hosszabb narratívája, amiben a bíró kérdésére például egy eseményt mond el. A tolmács jegyzeteléstechnika elsajátítása, a saját technika kialakítása és a konszekutív tolmácsolás komplex technikájának elsajátítása lényeges részét képezi a tolmácsképzésnek. A tolmács jól működő jegyzeteléstechnikája alapvetően hozzájárul az üzenet teljes és pontos átadásához. A témáról bővebben lásd G. Láng (2002), Szabó (2021) és Van Waarden (2023) munkáját.

A **fülbesúgásos tolmácsolás** vagy *chuchotage* olyan tolmácsolási módként írható le, amelyben a tolmács halk, folyamatos célnyelvi közléssel segíti egy vagy egyes résztvevők megértését, rendszerint technikai eszközök nélkül. A módszer jellemzően tárgyalótermi, hatósági vagy kisebb létszámú intézményi helyzetekben jelenik meg, amikor a szinkrontolmácsolás technikai feltételei nem adottak. A fülbesúgásos tolmácsolás nagy kognitív terhelést ró a tolmácsra, mivel a hallgatás és a beszéd egyszerre, időbeli eltolás nélkül zajlik, miközben alkalmazkodni kell a környezet zajszintjéhez és a diszkréció követelményéhez. A módszer a tolmácsolás technikáját tekintve a szinkrontolmácsoláshoz áll közel. A képzésben ezért fontos a megfelelő hangerő, tempó és figyelemmegosztás gyakorlása, valamint annak tudatosítása, hogy a fülbesúgásos tolmács jelenléte ne zavarja az eljárás menetét (vö. Puklus 2025). A fülbesúgásos tolmácsolás a tárgyalóteremben optimális lehet a bíró tárgyalásvezetésének tolmácsolására idegen nyelvű vádlott vagy tanú(k) számára. A tárgyalásokon mindig elmondott részeket, például a vádlottnak vagy tanúnak szóló figyelmeztetéseket is tolmácsolhatja fülbesúgással a tolmács. Az ilyen jellegű panelek begyakorlása hasznos és ajánlatos a bírósági tolmácsok képzésében, a fülbesúgásos mód pedig segíthet gördülékenyebbé tenni a tárgyalást. A fülbesúgás technikájáról Szabari (1999) és Eszenyi (2020) ír részletesen.

A **blattolás** olyan átmeneti tolmácsolási tevékenységként írható le, amelyben a tolmács az írott forrásszöveget azonnal, felolvasásszerűen közvetíti szóban a célnyelven. A blattolás egyszerre igényel gyors szövegértést, előreolvasási stratégiákat és stabil célnyelvi produkciót, miközben a feldolgozás ideje minimális. A blattolás fontos didaktikai eszköz is, mert hidat képez az írásbeli fordítás és a szinkron módú tolmácsolás között. Kiemelt fontossággal bír a szem–hang–kognitív feldolgozás összehangolása, valamint a helyes tempó- és intonációkezelés. A képzésben a blattolás fejleszti

a jogi és intézményi szövegek gyors értelmezését, valamint a tolmács stressztűrő és döntéshozatali képességeit. A blattolásra szükség lehet a rendőrségen végzett tolmácsolás során, a nyomozati szakaszban például a kihallgatási jegyzőkönyv aláírása előtt, mikor a tolmács a többoldalas dokumentumot, benne a gyanúsított vagy tanú nyilatkozatával, a célnyelvre fordítja az ügyfélnek. A bírósági tárgyalóteremben hasznos lehet minden olyan helyzetben, mikor a tárgyalás valamelyik szereplője felolvas egy hosszabb szöveget (például az ügyész a vádiratot). A blattolásról bővebben Szabari (1999), G. Láng (2002) és Csizmazia (2020) munkáiban olvashatunk.

4.2 Tantermi gyakorlatok és perszimulációk a tárgyalóteremben

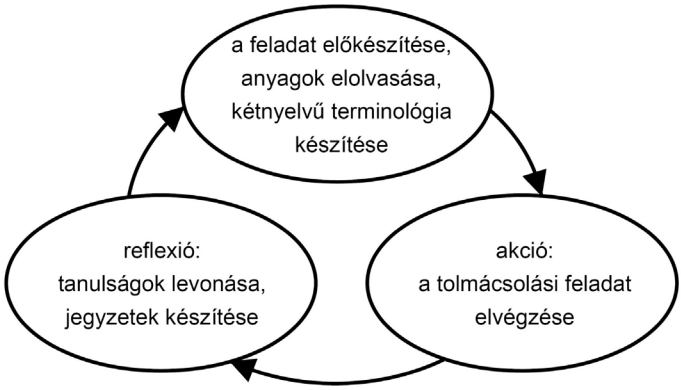
A fent leírt tolmácsolási módok elsajátítása, zökkenőmentes alkalmazása mind elengedhetetlen részei a bírósági tolmácsok kompetenciatárának. A kommunikációs helyzetnek megfelelő tolmácsolási mód kiválasztása a tolmács feladata, a képzésben résztvevők hétről hétre gyakorolhatják a gyors helyzetfelismerést és a váltást is az egyes tolmácsolási módok között. A tolmácsolás oktatásának alapvető eleme a való élet tolmácsolási helyzeteinek szimulálása (G. Láng 2002). A képzés során a tantermi órákon jogesetekről szóló beszédekkel gyakorolják a hallgatók a konszekutív tolmácsolást, a jogesetek tipikus narratíváival a fülbesúgást, és anonimizált hatósági és bírósági dokumentumokkal (kihallgatási jegyzőkönyv, vádirat, ítélet) a blattolást. Az 1. ábra a tantermi tolmácsolási gyakorlat órát jeleníti meg. A tolmácshallgatók a szimulációt az oktató, a célnyelvi lektor és hallgatótársaik közreműködésével végzik.

1. ábra: Tantermi tolmácsolás

A 2. ábra a tolmácshallgatók tanulási folyamatát mutatja be egy-egy témára és feladatra vetítve. Az órák témájának előzetes ismeretében a hallgatók elolvassák a kiadott anyagokat, utánanéznek a fogalmaknak, és a gyakorló tolmácsokhoz hasonlóan kétnyelvű terminológiai listát készítenek.

2. ábra: A tolmácsolás oktatásának folyamata

Példa egy lehetséges órai témára a *járművezetés ittas állapotban* (2012. évi C. törvény (Btk.) 236. §). Az óra anyagához tartozik egy-egy vádirat, amelyet a hallgatók áttanulmányoznak, gyakorlásképp blattolnak vagy akár írásban lefordítanak, és a téma alapján előkészítik a terminológiát, például többek közt a következő terminusokkal:

- ittas vezetés – drunk driving / driving under the influence (DUI)
- véralkoholszint – blood alcohol concentration (BAC)
- járművezetéstől eltiltás – driving disqualification / driving ban
- alkoholszonda / légalkoholmérés – breathalyzer test / breath alcohol test

A felkészülést az aktív órai munka követi, amikor a fent említett három tolmácsolási mód valamelyikével egy-egy órai feladatot hajtanak végre. Példa a konszekutív tolmácsolás gyakorlására egy angol nyelvű, az ittas vezetés az Egyesült Királyságban témájú beszéd magyarra tolmácsolása. A fülbesúgás gyakorolható egy konkrét eset ismertetésével, amelynek során az oktató által mondott szöveget a hallgatók idegen nyelvre fordítják a lektor számára. A blattolás egy magyar nyelvű kihallgatási jegyzőkönyv vagy vádirat idegen nyelvre fordításával valósítható meg. Mivel a képzés a magyar rendszerre fókuszál, a konszekutív tolmácsolás mindkét nyelvirányban releváns, ám a blattolás és a fülbesúgás inkább magyarról idegen nyelvre fordul elő a tárgyalásokon. Ennek ellenére a tolmácsolási technikák gyakorlása mindkét irányban hasznos. A hallgatók a feladat teljesítésére az órán az oktatóktól visszajelzést kapnak, önmagukat is értékelik, és levonják a tanulságokat a jövőre nézve, például: alaposabban utána kell nézni a terminusoknak, pl. az *igazságügyi szakértő* kifejezést nem tudta jól elmondani, vagy tolmácsolás közben jobban kell figyelni a légzésre, hogy ne halkuljon nagyon le a tolmács beszéde. A három lépés után a tolmácshallgató készen áll egy újabb feladatra, alkalomra.

A lépések a való életben a hivatásos tolmács által végzett lépéseket imitálják, optimális esetben egyre magasabb szinten. A tanórai tanuláshoz, gyakorláshoz hason-

lóan a tanteremből kilépve a hallgatók kvázi valós szituációkban is tolmácsolhatnak az OBH MIA-val kötött megállapodásnak köszönhetően. A perszimulációk során az OBH MIA épületében valódi tárgyalóteremben, a bírói hivatásra készülő bírósági titkárok segítségével játszanak le tárgyalásokat (Eszenyi és Puklus 2025, Eszenyi 2026). A MIA terminológiájában ezeket tárgyalásvezetési gyakorlatnak hívják. Már két évtizede szervez a MIA bírói hivatásra való felkészítő programot. Ennek a programnak az egyik modulja a tárgyalásvezetési gyakorlat, más néven perszimuláció (Az Országos Igazságszolgáltatási Tanács 7/2006. szabályzata a bírósági titkárok központi képzéséről, 5. §). A gyakorlatok során előzően kiosztott, anonimizált jogesetek iratainak segítségével a titkárok eljátsszák a bíró, ügyész és ügyvéd, valamint vádlott és tanúk szerepét. Az ELTE FTT tolmács hallgatói ezen tárgyalások során párokban játsszák el a külföldi tanú és a tolmács szerepét, a tárgyalás résztvevőiként. Ez a bíró szerepét ellátó titkár számára külön kihívást jelent, mivel az idegen nyelvű tanú meghallgatására speciális szabályok irányadók: meg kell kérdeznie a tanút, hogy érti-e és elfogadja-e a kirendelt tolmácsot (2017. évi XC. törvény (Be.) 78–79. §); saját mondanivalóját tolmácsolható formában kell megfogalmaznia, valamint ellenőriznie kell, hogy a tanú megértette-e a tolmácsolást; továbbá a tolmácsolt nyilatkozatot kell jegyzőkönyvbe foglalnia. A tárgyalás végén meg kell állapítania a tolmács díját is (9/2006. (II. 27.) IM rendelet). Mindezek a mozzanatok helyet kaptak a szimuláció során.

A 3. ábra a perszimuláció helyszínét és szereplőit mutatja: a bírói pulpituson a bíró szerepét játszó titkár ül, bal oldalon az ügyész (és néhány megfigyelő résztvevő), jobb oldalon a vádlott és a védő foglal helyet. Szintén jobb oldalon áll az idegen nyelvű tanú és a tolmács. A képen háttal ül a szimulációt vezető, tapasztalt bíró. A tárgyaló berendezése minden szempontból a magyarországi bíróságokat mintázza.

3. ábra: Perszimuláció az OBH MIA tárgyalójában

A perszimulációk időtartama 90 perc körüli, amelyet a szimulációt vezető bíró értékelése zár. A tolmácshallgatók teljesítményét oktatóik a következő tantermi órákon értékelték. Az első perszimulációkra 2025 tavaszán német nyelven polgári ügyszakon, a másodikra 2025 őszén angol, német és bolgár nyelven büntető ügyszakon került sor. 2026 tavaszi félévében újból civilisztika ügyszakos perszimuláción veszünk majd részt.

A felkészülés szakaszában beosztottuk, hogy az előre megadott jogesetekben ki lesz a tanú és a tolmács. Mivel előre megkaptuk a jogesetek anyagát (ami a valós életben ritka a tolmács számára), az eseményt megelőző hetekben a nyelvi csoportokban már ezeket tanulmányoztuk, ezekkel gyakoroltunk, hiszen a gyakorlat célja a tanulási lehetőség minél szélesebb körű kihasználása. A perszimuláció napján a titkár résztvevők több jogesetet is eljátszottak, váltott szereplőkkel, ezen a hallgatók megfigyelőként is részt vettek, megfigyelték társaikat, és egy esetben maguk is tolmácsként vagy tanúként szerepeltek. Bár a tolmács hallgatók alaposan felkészültek a jogesetekből, sok váratlan élmény várt rájuk, például a bíró gyors beszéde, az elhangzó figyelmeztetések tempója és komplexitása, amit fülbesúgással kellett (volna) tolmácsolni, vagy egyszerűen a lámpaláz, amit a tolmács egy bíróság előtt állva érez. Pontosan ezek az élmények, meglepetések teszik igen hasznossá a perszimulációt, hiszen a tanterem viszonylagos komfortzónájából kimozdulva kell tolmácsolni, és valós időben megoldani a problémákat. A tanulságokat tehát itt is le kell vonni, csakúgy, mint az órai feladatok után: például bizonyos törvényrészeket kívülről kell fújni a tolmácsnak, előzetes felkészülés nélkül igen nehéz pontosan tolmácsolni, és a bírósági tolmácsolás bizony haladó stresszkezelési stratégiát igényel.

A perszimuláció során még két érdekes tapasztalatban volt részünk. Az egyik tárgyalás elején a bíró szerepét játszó titkár megkérte a tolmácsot, hogy mindent szinkronban tolmácsoljon majd. A tolmács a tárgyalás során mégis mindig az adott helyzetnek megfelelő tolmácsolási módot alkalmazta, amivel a bírójelölt nagyon elégedett volt. A döntés és a tolmácsolási móddal kapcsolatos szakértelem tehát a tolmács kezében volt, aki élt is vele és megalapozott, jó döntést hozott. A másik említésre méltó helyzet a tolmács díjának megállapítása volt, ami a tárgyalás kötelező része. Olyan esetekben, mikor a tolmácsot az MKIFK vagy egy fordítóiroda rendeli ki, a díjat az előre megszabott tarifák alapján állapítja meg a bíróság, ám ha a tolmács szabadúszóként tolmácsol a bíróságon, a tárgyalás végén kell nyilatkoznia a díjáról. Sok esetben a tolmács előzetesen adott már árajánlatot, azonban minden esetben úgy érdemes a tárgyalásra érkezni, hogy a tolmács tudja, milyen időegységben és tarifával dolgozik (napidíj, félnapi díj, óránkénti díj), amibe beleszámolta utazása, felkészülése költségeit. Egyes tolmácshallgatóinkat kissé váratlanul érte a díjmegállapítás, de sikerült megfelelően helytállni a helyzetben.

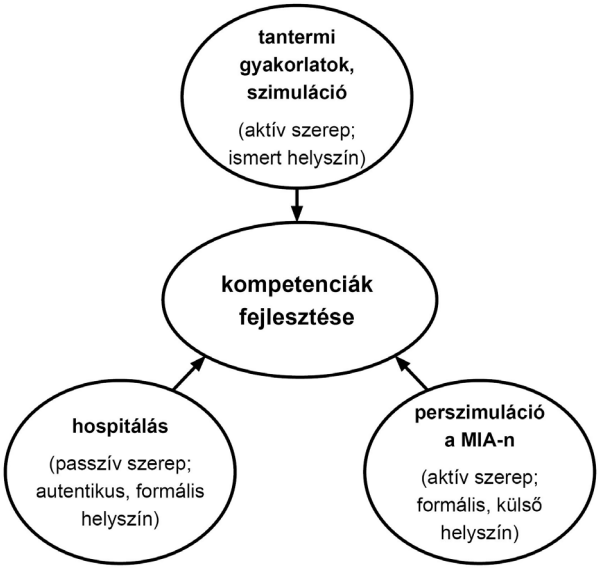
Ezek az interdiszciplináris együttműködések mind a leendő bírák, mind a leendő tolmácsok számára hasznosak, hiszen jobban belelátnak a másik szereplő tevékenységébe. A tolmácsjelöltek betekintést kapnak a bírák képzésébe, és a résztvevők jobban megismerhetik a tolmáccsal zajló tárgyalás kontextusának kihívásait

(Puklus 2025: 205). Bár a képzésben a tantermi tolmácsgyakorlatokon is szimulálunk tárgyalásrészeket, ott a tolmácsolási módok: a konszekutív (összekötő), a fülbesúgásos tolmácsolás és a blattolás rutinossá tételén van a hangsúly, valamint a megfelelő technika és pontosság elsajátításán. A perszimulációk során a tárgyalóteremben a hallgatóknak hosszabb szakaszokban, a tolmácsolási módokat akár egymás után is kell gyakorolniuk, a komfortzónájukon kívül eső helyszínen, számukra nagyrészt idegen emberekkel, miközben egy bíró őket is megfigyeli.

A 4. ábrán szemléltetjük a képzésben egymást kiegészítő módszereket: míg a hospitálás esetében, azaz a valódi tárgyalások megfigyelésekor a hallgatók passzív, megfigyelő szerepet töltenek be, addig a tantermi gyakorlatok és szimulációk során a félév folyamán egyre jobban megismerik a bírósági tolmács feladatait és ismerős közegben gyakorolhatják aktívan a tolmácsolást.

A hallgatók az órákon, a perszimuláció során és hospitáláskor megfigyeléssel is fejleszthetik készségeiket, míg az órai és a perszimuláción végzett feladatok segítségével élőben tudják kipróbálni tolmácsolási kompetenciájukat, majd a tanulságok alapján továbbfejleszteni azt. A képzés helyszíne nagy részben a tanterem, de a hospitálások és a perszimuláció során a tolmácsok a tárgyalóteremben is tapasztalatot szereznek. A tantermi képzés során a hallgatók az ismert oktatókkal és csoporttársakkal, míg a perszimuláció során ismeretlen résztvevők körében gyakorolnak.

4. ábra: Kompetenciák fejlesztése a bírósági és hatósági tolmácsok képzésében

A hallgatók számára hasznos a kvázi éles helyzetben végzett gyakorlás, az emelkedett stressz-szint és az ezzel járó teher, esetleges teljesítményromlásuk megtapasztalása. Érdekes tapasztalat, hogy a tárgyalás mely részei jelentik a legnagyobb kihívást a tol-

mácsnak, és miért (pl. a figyelmeztetéseket hadarva olvassa fel a bíró, a tolmácsnak szimultán kellene tolmácsolni az erősen formalizált, ügyfele számára igen fontos információt). Mivel a perek anyagait előre megkapják a hallgatók, tanulságos a gyakorlat a felkészülés szempontjából is: mennyit és milyen stratégiával tudnak készülni?

A gyakorlás fent leírt két módja rendkívül hatékonyan kapcsolhatja össze a tanteremben tanultakat a szakma valós színterein zajló folyamatokkal és a szakma valódi kívánalmaival. Ez a kapcsolat lehetővé teszi, hogy a diákok deklaratív tudásukat – az elméleti ismereteket – hatékonyan integrálják procedurális tudásukkal, vagyis a konkrét szakmai tevékenységekben való gyakorlati alkalmazással.

5. Konklúzió és további kutatások

A fentiekben az ELTE FTT bírósági és hatósági tolmács képzésének egy innovatív, a szakma világához szorosan kötődő részét írtuk le, amellyel a képzés piacképes tudás kialakítását célozza meg. A tantermi alapozás után a hallgatók tárgyalótermi helyzetben ismerkedhetnek a bírósági helyzetek valós világával, az eljárások szereplőivel és felépítésével, az azokban használt nyelvezettel, a releváns törvényi részekkel, és nem utolsósorban azzal, hogyan érzi magát a tolmács, és hogyan tudja kezelni a szituációban fellépő érzelmi és kognitív terhelést.

A jövő kutatásaiban érdemes feltárni az eseményekre való felkészülésre, a látottak és hallottak feldolgozására, és a következtetések levonására alkalmas eszközöket, valamint a minél pontosabb nyelvi teljesítményhez vezető készülési stratégiákat. További kutatásra érdemes emellett a bírósági és hatósági tolmácsolási helyzet résztvevőinek, a tolmácsoknak, a bíráknak, a rendőröknek és a védőknek a perspektívája.

Megjegyzés: Az 1. és 3. ábrát a ChatGPT 5 Pro verziójával generáltuk, a 2. és 4. ábra Boros Judit grafikus munkája, akinek ezúton is köszönjük!

Irodalom

Bakó B. 2025. A polgári peres eljárás és a büntetőeljárás lépései a tolmács szemszögéből. *Fordítástudomány* 27. évf. 1. szám 24–44. https://doi.org/10.35924/fordtud.27.1.2

Balogh K., Eszenyi R. 2025. From becoming an interpreter to adhering to a code of conduct: The standing of legal interpreters in Belgium and Hungary. *Across Languages and Cultures*. *Special Issue.* 95–107. https://doi.org/10.1556/084.2025.01072

Csizmazia E. 2020. Mit kell tudnia a blattolónak? Avagy miből áll a blattolási kompetencia? In: Szabó Cs. és Bakti M. (szerk.) *Iránytű a tolmácsolás oktatásához. A kompetenciafejlesztés új fókuszai.* Szeged: Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó. 37–58.

Csörgő Z. 2013. Kihez és mihez legyen lojális a bírósági tolmács? *Fordítástudomány* 15. évf. 2. szám 51–71. https://ojs.mtak.hu/index.php/fordtud/issue/view/262

Csörgő Z. 2020. A bírósági tolmács kompetenciái és azok fejlesztési lehetőségei. In: Szabó Cs., Bakti M. (szerk.) *Iránytű a tolmácsolás oktatásához – A kompetenciafejlesztés új fókuszai*. Szeged: Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó. 181–195.

Eszenyi R. 2020. Susotázs. Amit a fülbesúgásos tolmácsolásról tolmácsnak és ügyfélnek egyaránt tudni érdemes. In: Szabó Cs., Bakti M. (szerk.) *Iránytű a tolmácsolás oktatásához – A kompetenciafejlesztés új fókuszai*. Szeged: Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó. 59–72.

Eszenyi R. 2026. *Tolmácsjelöltek és bírójelöltek egy tárgyalóteremben: intézmények közti együttműködés és jó gyakorlatok a bírósági tolmácsok képzésében*. Elhangzott: Felsőoktatás Felsőfokon Konferencia, Téma: Kooperáció a felsőoktatásban (hallgatók, oktatók, karok, nemzetközi partnerek, civil szervezetek és MI). Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 2026. február 5.

Eszenyi R., Puklus M. 2025. *Rablás bűntette és más bűncselekmények – perszimuláció a bírósági tolmácsok képzésében*. Elhangzott: A Magyar Tudomány Ünnepe Konferencia. Oktatásmódszertani innovációk a jövőbiztos fordító- és tolmácsképzésért, ELTE BTK Nyelvi Közvetítés Intézete, Fordító- és Tolmácsképző Tanszék, Budapest, 2025. november 18.

G. Láng Zs. 2002. *Tolmácsolás felsőfokon: a hivatásos tolmácsok képzéséről.* Budapest: Scholastica. ttp://hdl.handle.net/10831/106890 (letöltve: 2026. 06. 30.)

Horváth I. 2007. Autonomous learning: What makes it work in postgraduate interpreter training? *Across Languages and Cultures* Vol. 8. No. 1. 103–123. https://doi.org/10.1556/Acr.8.2007.1.6

Horváth I. 2013. *Bírósági tolmácsolás*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.

Horváth I. 2014. A tolmácsoláshoz való jogtól a bírósági tolmácsképzésig. *Fordítástudomány* 16. évf. 1. szám 5–16. https://ojs.mtak.hu/index.php/fordtud/issue/view/263/127

Kadrić, M. 2021. Modulübergreifendes Rollenspiel(en) In: Bergunde A., Pöllabauer S., (Hrsg) *Trainingshandbuch für DolmetscherInnen im Asylverfahren*. Linz: Trauner Verlag. 8–12.

Laczkó K. 2021. A deiktikus kivetítés. *Argumentum* 17. évf. 467–487. https://doi.org/10.34103/ARGUMENTUM/2021/24

Mikkelson, H. 2016. *Introduction to court interpreting*. London: Routledge. https://doi.org/10.4324/9781315689586

Müller Á. 2017. A bírósági tolmácsolás dilemmái a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal menekültügyi határozatának bírósági felülvizsgálata során tartott tárgyalás fényében. In: Horváth Ildikó (szerk.) *Tolmácsolás a bíróságon: Esettanulmányok a bírósági tolmácsolás gyakorlatából*. Budapest: HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. 75–99. https://www.offi.hu/sites/default/files/media/files/tolmacsolas-a-birosagon.pdf

Németh A. 2025. *A dialógustolmácsolás sajátosságai és a tolmácsok megküzdési stratégiái az üzleti és vállalati kommunikáció kontextusában*. Doktori értekezés. Kézirat ELTE BTK Fordítástudományi Doktori Program. https://doi.org/10.15476/ELTE.2025.365

Puklus M. 2020. Az érem másik oldala. Hogyan tudnak együttműködni a jogi szakemberek a bírósági tolmáccsal? In: Szabó Cs., Bakti M. (szerk.) *Iránytű a tolmácsolás oktatásához – A kompetenciafejlesztés új fókuszai.* Szeged: Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó. 197–210.

Puklus M. 2025. *A bírósági tolmácsolás gyakorlata*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó. https://www.eltereader.hu/kiadvanyok/https-www-eltereader-hu-media-2025-12-puklus-m_a-birosagi-tolmacsolas-web-pdf (letöltve: 2026. 05. 30.)

Sánchez Baena, M. V. 2025. *Új perspektívák a bírósági és hatósági tolmácsképzésben: hospitálás a tárgyalásokon*. Elhangzott: A Magyar Tudomány Ünnepe Konferencia. Oktatásmódszertani innovációk a jövőbiztos fordító- és tolmácsképzésért, ELTE BTK Nyelvi Közvetítés Intézete, Fordító- és Tolmácsképző Tanszék, Budapest, 2025. november 18.

Szabari K. 1999. *Tolmácsolás. Bevezetés a tolmácsolás elméletébe és gyakorlatába*. Budapest: Scholastica Kiadó. https://opac.elte.hu/Record/opac-EUL01-000368877

Szabó Cs. 2021. Revisiting Consecutive Note-Taking: What to Note, How to Note, and in What Language? *ELOPE: English Language Overseas Perspectives and Inquiries* Vol. 8. No. 1. 107–124. https://doi.org/10.4312/elope.18.1.107-124

Tamás D. M. 2017. *Bevezetés a jogi terminológiába a terminológus szemüvegén át*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó. https://www.eltereader.hu/media/2017/03/JogiTerminologia_READER_opt.pdf

Tóth F. 2017. *A jogklinikai képzés módszertana*. Budapest: ELTE Állami és Jogtudományi Kar. https://www.eltereader.hu/media/2017/08/MF4_Toth_READER.pdf

Tóth G. 2017. Polgári peres eljárás tolmácsolási eseményének olasz–magyar terminológiai vizsgálata. In: Horváth Ildikó (szerk.) *Tolmácsolás a bíróságon: Esettanulmányok a bírósági tolmácsolás gyakorlatából*. Budapest: HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. 41–74. https://www.offi.hu/sites/default/files/media/files/tolmacsolas-a-birosagon.pdf

Ugróczky M. 2024. A tolmácsolás ingatag közjogi alapjai. *Magyar Jogi Nyelv* 2024/1. https://joginyelv.hu/a-tolmacsolas-ingatag-kozjogi-alapjai/ (letöltve: 2026. 05. 30.)

Van Waarden F. 2023. Jegyzetelési egységek a konszekutív tolmácsolásban. *Fordítástudomány* 25. évf. 2. szám 58–72. https://doi.org/10.35924/fordtud.25.2.4

Források

7/2006. OIT (Országos Igazságszolgáltatási Tanács) szabályzat a bírósági titkárok központi képzéséről: https://jogkodex.hu/doc/1770754 Utolsó letöltés: 2026.02.09.